

Mən inanıram ki, bizim bölgədə hər şey Azərbaycan xalqının xeyrinə dəyişəcək, xalqımız gələcəkdə mütləq və mütləq gedib öz gözəl Goyça torpağını, doğma dağlarını, bulaqlarını, çaylarını, ata-babalarının qəbirlərini görəcəkdir. Mən buna heç şübhə etmirəm" sözleri ilə soydaşlarımızın ata-baba yurdunu Qərbi Azərbaycana qayıdacaqlarına inamını ifadə edən Ulu Öndər Heydər Əliyevin bu istəyinin reallaşması bütünlükdə xalqımızın ən ümdə arzusudur. Qərbi Azərbaycan icmasının yaradılması, Qayıdış Konsepsiyasında nəzerdə tutulan məqsədlərin həlli istiqamətində işlərin sürətləndirilməsi, ən əsası isə Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə bağlı real danışqların intensivləşməsi prosesin həlline inamı artırır. Şübhəsiz ki, hər bir azərbaycanlının şüurunda Qərbi Azərbaycan torpaqlarının xatirəsi qorunub saxlanılır. Bu baxımdan Qərbi Azərbaycana qayıdışla bağlı görülən işlərdə elliklə iştirak hər bir vətəndaşımızın mənəvi borcu, ən ümdə arzusudur. Qayıdış Konsepsiyasına uyğun olaraq Qərbi Azərbaycanla bağlı həqiqətlərin dünyada tanıdılması istiqamətində müüm hümətdərlər həyata keçirilir və bir sıra ölkələrdə forumlar təşkil edilir.

Ermenistanın işgalindən azad edilən torpaqlarımızda aparılan böyük quruculuq işlərinin, keçmiş köçkünlərin doğma evlərinə Böyük Qayıdışının sürətlənməsi, Xankəndi, Xocalı, Laçın və digər rayonlarda xərici qonaqları belə heyətləndirən bərpa işlərinin sürətlənməsi növbəti hədəf olan Qərbi Azərbaycana qayıdışın beynəlxalq səviyyədə dəstəklənməsi ümidi lərni daha da artırır. İrəvanın və Zəngəzurun Ermənistana verilməsinin tarixi ədalətsizlik, xəyanət, bağışlanılmaz sehv olduğunu dəfələrlə qeyd edən Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev haqlı olaraq bildirir ki, biz bu tariximizin qara səhifələrini de unutma-malıq, ört-basdır etməməliyik. "Qərbi Azərbaycan bizim tarixi torpağımızdır, bunu bir çox tarixi sənədlər təsdiqləyir, tarixi xəritələr təsdiqləyir, bizim tariximiz təsdiqləyir" söyləyen Prezident İlham Əliyevin vurğuladığı kimi, bu tarixi silmək istəyənlər niyyətlərinə çata bilməyəcəklər.

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin (QMİ) Qazılər Şurasının geniş tərkibdə keçirilən iclasında İrəvan qazılığı ilə bağlı Əsasnamənin qəbul olunması dövlətə dənərəsində din arasındada münəqşənin daha da gücləndiyi Ermənistanda şok vəziyyət yaradıb. "2020-ci ilə qədər kilsə rəhbərləri ilə görüşdə onlar özlərini qalib kimi göstərir, bize istehza ilə baxırlılar. Bu məni de incitdiyi kimi, Azərbaycan xalqını da incidirdi. Mən indi qalib xalqın şeyxülislamıym ve bununla qürur du-yuram. Bu yaxınlarda biz İrəvan qazılığını bərpa etdik. İnşallah o torpaqlara da gedəcəyik, məbədlərimizi, ziyanətgahlarımız, məscidlərimizi bərpa edəcəyik, din xadimlərimiz orada fəaliyyət göstərəcək" sözü ilə haqqımızın qalib gələcəyini bildirən Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin sədri Şeyxüslam Hacı Allahşükür Paşazadə bu cür tədbirlərin davamlı olacağını da açıqlayıb.

21-22 iyun 2025-ci il tarixlərində İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının (İƏT) Nazirlər Şurasının İstanbul şəhərində keçirilən 51-ci sessiyasında Qərbi azərbaycanlılarla bağlı məsələnin müzakiri, soydaşlarımızın haqq səsinə dəstək verilməsi daha bir həmərəlik nümunəsi, əlamətdar hadisə kimi tarixə yazılıdı. Həmin sessiyada Azərbaycanın ədalətli mövqeyinə dəstək naminə müxtəlif mövzuları əhatə edən qətnamələr qəbul olunub. Sessiyanın yekunlarına dair "İstanbul Bəyannamesi"nin, Qərbi Azərbaycan icması ilə bağlı qətnamənin qəbulu at-a-baba yurdlarından zorla qovulmuş soydaşlarımızın haqqı səsinə dəstək idi. İƏT çərçivəsində ilk dəfə olaraq qəbul olunan "Hazırkı Ermənistən ərazilərindən zorla və sistematiq şəkildə didərgin salınmış azərbaycanlıların qayıdış hüququ" adlı qətnamədə təşkilata üzv ölkələrin Qərbi Azərbaycan icmasının öz yurdlarına ləyaqətlə qayıdış hüququna dəstəyi ifadə olunur, Ermənistən tərefindən sözügedən icmanın hüquqlarının, soydaşlarımızın doğma torpaqla-

Zəngəzur dəhlizinin bərpası Qərbi Azərbaycana qayıdışı sürətləndirəcək

rına qayıdışının inkar olunması qinanılır. Qeyd edilən qətnamə ilə yanaşı, "İstanbul Bəyannaməsi"ndə Azərbaycan və Ermənistən arasında normallaşdırma prosesində elə olunan irəliliyişlər alqışlanır. Ermənistən sülh müqaviləsinin imzalanmasına mane olan əngəllerin aradan qaldırılmasına çağrırlı. Bəyannamədə, həmçinin Ermənistən təcavüzü nəticəsində öz yurdlarından didərgin düşən məcburi köçkünlərin ləyaqətli geri qayıdışını təmin etmək istiqamətində Azərbaycanın yenidənqurma və minatəmizləmə səyələrinə dəstək ifadə edilir. İndiki Ermənistən ərazilərindən zorla qovulmuş azərbaycanlıların geri qayıdış hüququnun mövcudluğu təsdiqlənir və Ermənistən tərefinən Qərbi Azərbaycan icması ilə dialoqu rədd etmesi pişnənilir. "1992-ci il Xocalı qətləmi qurbanları ilə həmrəylilik" adlı qətnamədə Ermənistən silahlı qüvvələri tərəfindən 1992-ci ilin fevralında Xocalıda, habelə Azərbaycanın digər ərazilərində törədilən mühərbiə cinayətləri, soyqırımlar bəşəri dəyərlərə xəyanət adlandırılır.

Bu günlərdə İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Xankəndidə keçirilən 17-ci Zirvə görüşündə xalqımıza olan ethirəm "Ermənistən deportasiya olunmuş Qərbi azərbaycanlıların hüquqlarının təmin olunması" da böyük əhəmiyyət kəsb edir. Keçən ay İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının İstanbulda keçirilmiş Nazirlər Şurasında Ermənistəndən zorla didərgin salınmış azərbaycanlıların qayıdış hüququna dəstək ifadə edən qətnamənin bütün 57 üzv ölkənin yekdil qərarı ilə qəbul olunması yüksək qiymətləndiririk" sözü ilə ifadə edən Prezident İlham Əliyev diqqətə çatdırıb ki, Qərbi azərbaycanlıların Ermənistəndə öz dədə-baba torpağına sülh yolu ilə qayıdışının təmin edilməsi sahəsində səylər bundan sonra da davam etdiriləcək.

Müsər dövrümüzü "dəhlizlər mühərbiəsi" adlandıranların sözlərində həqiqət vardır. Mühərbiənin, milli münəqşələrin davam etdiyi, xüsusilə Avropa ölkələrinin enerji ilə təminatında ciddi maneələrin yanadığı indiki zamanda qiteləri birləşdirən qlobal nəqliyyat dəhlizlərinə də ehtiyac artıqdır. Bu baxımdan Çinin "Bir kəmər, bir yol" layihəsinin ortaq nöqtəsi olan Orta Dəhlizə artan maraqlı təbiidir. Orta Dəhlizə davamı kimi Zəngəzur yolunun bərpasını

beynəlxalq səviyyədə dəstəkləyənlərin sayı artmaqdadır. Bu yolun bərpasının Qərbi Azərbaycana Qayıdış Konsepsiyasının əsas istiqamətləri kimi diqqətdə saxlanması da təsadüfi deyil.

Ermənistən baş naziri Nikol Paşinyanın Ankara səfərindən sonra Prezident İlham Əliyevlə Əbu-Dabidə təşkil olunan iki-tərəflə görüşdə də əsas müzakirə mövzusu Zəngəzur dəhlizinin bərpası olmuşdur. Ermənistən müxalifətini, rusiyameyli qüvvələri də narahat edən Paşinyanın Azərbaycanın və Türkiyənin Zəngəzurla bağlı təkliflərinə isti yanaşmasıdır. Siyasetçilərin de bəyan etdikləri kimi, Zəngəzur dəhlizine nəzarətde maraqlı olan ABŞ-in və Türkiyənin bu şanslı qazanmaları Rusyanın Cənubi Qafqazdan uzaqlaşdırılması deməkdir. Ar-tıq Ermənistəndən da aydın başa düşürlər ki, Azərbaycanla bağlanacaq sülh sazişi təkcə iki ölkənin deyil, bütünlükdə bölgənin, Cənubi Qafqaz ölkələrinin təhlükəsizliyi, sabitliyin təminatı baxımından önemli, aktuallığını qoruyan məsələdir. Bəllidir ki, sülh sazişinin imzalanması üçün Azərbaycanın real şərtləri var. Ermənistən əvvəlcə öz konstitusiyasını dəyişdirərək qonşu ölkələrə qarşı ərazi iddialarını eks etdirən maddələri çıxarmalı, Minsk qrupunun ləğvini tələb edən Azərbaycanla birləşdikdə ATƏT-ə müräciət etməlidir. Yəni, bu iki şərt yerinə yetiriləndən yekun sülh sazişinin imzalanması mümkün deyil".

İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 17-ci Zirvə görüşündən sonra Xankəndidə keçirilən III Şuşa Qlobal Media Forumunda Ermənistənla Azərbaycan arasında imzalanacaq sülh sazişinin başlıca şərtlərindən olan Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı məqamlara aydınlıq getirilməsi də təsdiqləyir ki, bu ifadə artıq beynəlxalq termindir.

Rəqəmsal keçidlər, sünə intellekt dövründə informasiya və media dayanıqlılığının gücləndirilməsi mövzusuna həsr olunmuş, 52 ölkədən 140 qonağı, 30-a yaxın informasiya agentliyinin və 80 media qurumunun nümayəndələrinin iştirak etdikləri III Şuşa Qlobal Media Forumu dialog, şəffaflıq və daimi inkişaf edən media mühitində əməkdaşlığı yönən mühüm hadisədir. Forumda bir daha təsdiqləndi ki, Qlobal Cənubun ayrimaz tərkib hissəsi olan Azərbaycan qitələrəsarı körpü rolunu uğurla davam etdirir.

Adı media forumu olsa da dünyada baş verən siyasi, iqtisadi hadisələrin müzakirə olunduğu platformaya çevrilən, dörd saatə yaxın davam edən tədbirdə sualları məntiqli aşıqlamaları ilə cavablandırıran Prezident İlham Əliyev növbəti dəfə alternativsiz lider olduğunu təsdiqlədi. Zəngəzur dəhlizinə ABŞ-in nəzərəti məsəlesi ilə bağlı sualını "Amerika şirkətinin Zəngəzur dəhlizini bir növ icarəyə götürməsi ilə bağlı sualınıza gəldikdə bu, Ermənistən rəhbərliyinə ünvanlanmalıdır. Bizim ərazidə heç bir operator, heç bir ticarətçi, heç bir icarədar ola biləz. Ermənistən nə etmək istəyir? Onlar çox şey edə bilərlər, mənim bundan xəbərim yoxdur. Onlar artıq dırnaqarası "Avropa müşahidəçiləri"ni də sərhədə dəvət ediblər. Onlar sərhəddəki peşəkar casuslardır və İrana qarşı casusluq fəaliyyəti aparırlar. Xüsusilə də bu son İran-İsrail münəqşəsi zamanı onlar İran sərhədi boyu hərəkət edirlər. Düzdür, onlar binək vasitəsilə bizi də baxırlar, ancaq biz də öz ərazimizdən onları izləyirik. Sabah Ermənistən istenilən ölkəni, tərefi də dəvət edə bilər. Bizim üçün isə ən başlıca məsələ odur ki, - mən Əbu-Dabidə həmkarımı dedim, - bizim Azərbaycandan Azərbaycana maneesiz və tehlükəsiz keçidim olmalıdır. Bu, Azərbaycanın bir bölgəsindən ölkənin digər bölgəsinə keçiddir. Birzim yüksək və bizim vətəndaşlar, Azərbaycan vətəndaşları her dəfə orada sərhədçi ermənin simasını görməli deyil. Budur bizim tələbimiz. Bu, legitim tələbdir, bu, ədalətli tələbdir. Əks təqdirdə bizim vətəndaşlarımız təhlükə altında olacaqdır. Mən yaxşı xatırlıram, sovet dövründə qatar Bakıdan Naxçıvana hərəkət edərkən məhz Ermənistən ərazisindən Zəngəzurdan keçən bir hissədə qatar daş atıldı, neticədə qatarın pəncərələri qırıldı. Biz bunu çox yaxşı xatırlayıraq və bu, sovet dövrü idi. Bu nizam-intizam və cəza mexanizmlərinin hökm sürdüyü bir dövrdür. Bu gün biz vətəndaşlarımızı riskə ata bilmərik. Ona görə orada heç bir fiziki temas olmalı deyil və onlar üçün təminatlı tədbirlər həyata keçirilməlidir ki, insanlar və yüksək tehlükəsiz şəkildə hərəkət etsin. Bu, legitim tələbdir" sözü ilə cavablandırıran Prezident İlham Əliyev bir daha vurğuladı ki, bu dəhlizin bərpası regional deyil, beynəlxalq əhəmiyyətli məsələdir.

Xuraman İsmayılovı